

SVJETSKI DAN ŠEĆERNE

BOLESTI

Priredila : Nevenka Meandžija, dr.med. specijalist školske medicine

Služba za školsku i adolescentnu medicinu, Odjel za unaprjeđenje djelatnosti školske medicine, kronične nezarazne bolesti, teškoće u razvoju i učenju školske djece i mladih, NZZJZ Brodsko-posavske županije

Svjetski dan šećerne bolesti (WDD) stvoren je 1991. na inicijativu SZO i IDF (Međunarodna Dijabetička Federacija) kao odgovor na rastuću zabrinutost zbog enormnog povećanja broja oboljelih i zdravstvenih posljedica. Ujedinjeni narodi proglasili su ga 2006. godine službenim danom. Obilježava se svake godine 14.studenog.

Svjetski dan dijabetesa je najveća svjetska kampanja svjesnosti o dijabetesu i obuhvaća više od 1 milijarde ljudi u 160 zemalja svijeta.

Ciljevi kampanje su:

-Postavljanje platforme za promociju IDF-ovih poruka i propagiranje načela tijekom cijele godine.

-Svjetskog promoviranja važnosti pokretanja koordiniranih i ciljanih akcija usmjerenih ka suočavanju sa dijabetesom kao svjetskim zdravstvenim problemom.

Plavi krug je svjetski simbol svjesnosti o šećernoj bolesti. Predstavlja zajedništvo i odgovor na epidemiju šećerne bolesti u svijetu.

Svake godine je kampanja obilježena s određenom temom. Tema kampanje za godine od 2021 do 2023. je „Pristupačnost dijabetičkoj skrbi“. Milijuni ljudi diljem svijeta ,koji boluju od dijabetesa, nemaju pristupačnost dijabetičkoj zdravstvenoj skrbi. Osobama oboljelim od dijabetesa potrebna je kontinuirana zdravstvena

skrb i podrška u reguliranju stanja i sprječavanju komplikacija.

U 2022. godini, druga godina , tema kampanje je „**Edukacijom za zaštitu sutra**“. **Aktivnosti će biti usmjerene ka potrebi boljeg pristupa edukaciji o šećernoj bolesti zdravstvenim djelatnicima i oboljelim osobama.**Zdravstveni djelatnici trebaju znati kako što prije dijagnosticirati šećernu bolest i

što prije započeti liječenje oboljelih. Osobe oboljele od šećerne bolesti trebaju kontinuiranu edukaciju kako bi razumjele svoje stanje, provodile svakodnevnu skrb o sebi i spriječile razvoj komplikacija.

Šećerna bolest je ozbiljno, kronično stanje, koje nastaje zbog povišenih vrijednosti šećera u krvi izazvanih nedovoljnom proizvodnjom ili ne proizvodnjom inzulina u gušterači ili nemogućnošću da se iskoristi inzulin koji je proizveden. Dijagnostički kriteriji za potvrdu dijabetesa: vrijednost GUK-a na tašte veća od 7 mmol/L, ili nakon OGTT- vrijednost GUK-a veća od 11,1 mmol/L ili HbA1C veći od 6,5 % ili nasumičan nalaz GUK-a veći od 11,1 mmol/L uz simptome hiperglikemije. Najčešći simptomi su učestalo mokrenje, pojačano žeđanje, pojačana glad, mršavljenje, umor, promjene vida, dijabetička ketoacidoza.

Tip 1 šećerne bolesti je autoimuno izazvano uništavanje beta stanica Langerhansovih otočića u gušterači zbog čega nastaje nedovoljno stvaranje inzulina ili potpuni prekid proizvodnje. Nastaje u kombinaciji genetičkih i okolišnih čimbenika. Ne može se prevenirati. Najčešće počinje u djetinjstvu ili mlađoj odrasloj dobi. Osobe oboljele od ovog tipa trebaju svakodnevnu terapiju inzulinom. Svake godine se povećava i broj oboljelih od tipa 1 šećerne bolesti.

Tip 2 šećerne bolesti je najčešći tip. Procjenjuje se da 90 % oboljelih u svijetu ima ovaj tip dijabetesa. Početno gušterača proizvodi dovoljno inzulina, ali zbog inzulinske rezistencije, stanice ne mogu odgovoriti na inzulin i iskoristiti šećer te nastaju povišene vrijednosti šećera u krvi. Posljedično gušterača proizvodi sve veće količine inzulina i na kraju dolazi do iscrpljenja stanica gušterače. Simptomi su slabije izraženi ili ih uopće nema. Do otkrivanja dijabetesa može proći puno vremena. Uzrok tipa 2 dijabetesa nije u cijelosti razjašnjen, ali se snažno povezuje sa pretilosti, preuhranjenosti, povećanjem dobi, pripadnosti određenim etničkim skupinama, pozitivnom obiteljskom anamnezom. Zbog toga se smatra da u etiologiji sudjeluju poligenski i okolišni okidači. Može se prevenirati ili odgoditi početak bolesti promjenom životnog stila; redovita tjelesna aktivnost, uravnotežena prehrana, prestanak pušenja, održavanje normalne tjelesne težine i indeksa tjelesne mase. U liječenju se početno preporučuje promjena životnog stila. Ako se ne postignu željene vrijednosti GUK-a uvodi se terapija lijekovima. Ako i ova terapija postane nedjelotvorna uvodi se inzulin.

Broj oboljelih od tipa 2 šećerne bolesti povećava se naglo u svim zemljama svijeta. Razlog je starenje stanovništva, urbanizacija, sedentarni stil života, pojačani unos visokokalorične industrijski proizvedene hrane.

Dijabetes tip 2 je sve češći i u dječjoj dobi zbog povećanja pretilosti djece.

Postoje i drugi tipovi dijabetesa.

Epidemiološki podaci dobiveni iz atlasa Međunarodne dijabetičke federacije (IDF)

10. izdanje atlasa potvrđuje da je dijabetes najbrže rastući svjetski zdravstveni problem u 21. Stoljeću

Tablica 1. Broj oboljelih odraslih od dijabetesa (tip 1 i tip 2) u dobi od 20 do 79 godina (IDF atlas)

Godina	SVIJET	EUROPA
2021. procjena	537 milijuna , 1 od 10 stanovnika, 10,5 % svjetskog stanovništva	61 milijun , 1 od 11 stanovnika
2030. procjena	643 milijuna , 11,3 % svjetskog stanovništva	67 milijuna
2045. procjena	783 milijuna , 12,2 % svjetskog stanovništva	69 milijuna
Povećanje za	46 %	13 %
Ne zna da ima dijabetes	44 % ili 1 od 2 osobe	36 % ili 1 od 3 osobe

Procjenjuje se da 240 milijuna ljudi u svijetu ima nedijagnosticiran dijabetes ili jedna od dvije osobe nezna da ima dijabetes.

Procjenjuje se da je 1,2 milijuna djece i adolescenata oboljelo od dijabetesa tip 1. Više od polovice je u dobi ispod 15 godina. Europa ima najveći broj djece i adolescenata sa dijabetesom tip 1(295 000).

Tablica 2. Broj oboljele djece u dobi od 0 do 19 godina od dijabetesa tip 1 2021. (IDF atlas)

	Prevalencija/ukupan broj oboljelih	Incidencija/novooboljeli godišnje
SVIJET procjena	1,2 milijuna	149 500
EUROPA procjena	295 000	31 000

Ovisno o državi,prevalencija i incidencija se značajno razlikuju (tablica 7)

Tablica 3. Broj osoba kod kojih je zabilježena barem jedna dijagnoza iz skupine E10-E14 u Hrvatskoj u 2021. godini (Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis)

	0-6	7 g	7-19	20-64	65 +	ukupno
Djelatnost zdrav. Zaštite predškolske djece	151	462				613
Djelatnost obiteljske medicine	22		2057	132 326	220 357	354 762
ukupno	173	462	2057	132 326	220 357	355 375

Procjenjuje se da u Hrvatskoj oko 60 % ljudi ima postavljenju dijagnozu. Ostalih 40 % ne zna da ima šećernu bolest. Stoga se procjenjuje da bi broj oboljelih mogao biti blizu 500 000.

Tablica 4. Osobe oboljele od šećerne bolesti u 2021. godinu prema tipu bolesti u Brodsko-posavskoj županiji (CroDiab registar)

	Drugi	Nespecificirani	Tip 1	Tip 2	ukupno
Novotkriveni		38	70	1314	1422
Sve oboljele osobe	5	74	1388	9286	10753

CroDiab registar je dinamični registar koji se tijekom godine nadopunjava. Bilježi podatke o osobama sa šećernom bolesti iz primarne zdravstvene zaštite i bolničkog sustava.

Tablica 5. Osobe oboljele od šećerne bolesti u 2021. godini po dobnim skupinama Hrvatska i Brodsko-posavska županija (Cro Diab)

	0-14	15-19	20-64	65+	ukupno
HRVATSKA	1168	1017	117691	207909	327 785
BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA	40	25	3953	6735	10 753

Služba za školsku i adolescentnu medicinu tijekom jedne školske godine provodi različite preventivne i specifične preglede(sistematski pregledi, probiri, prilagodba TZK, primjereni oblik školovanja). Tijekom jedne školske godine pregledamo značajan broj učenika(ali ne i ukupan) sa šećernom bolesti tip 1.Tablica 6 prikazuje koliko smo učenika sa šećernom bolesti pregledali od 2013. do 2021. godine u Brodsko-posavskoj županiji izraženo za Slavonski Brod i Novu Gradišku.

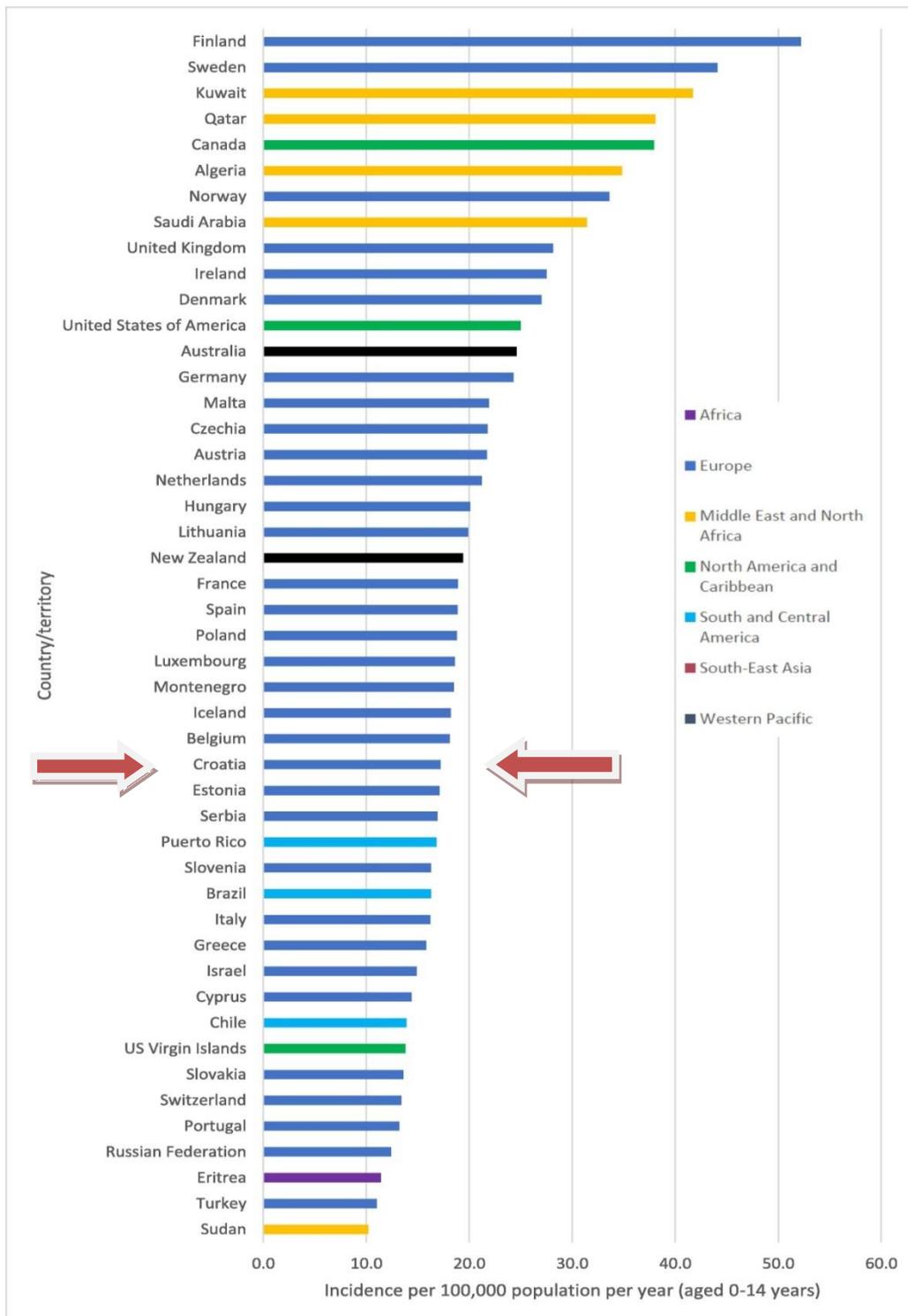
Tablica 6. Utvrđene bolesti i stanja po dobnim skupinama tijekom preventivnih pregleda u jednoj školskoj godini od 2013. do 2021.

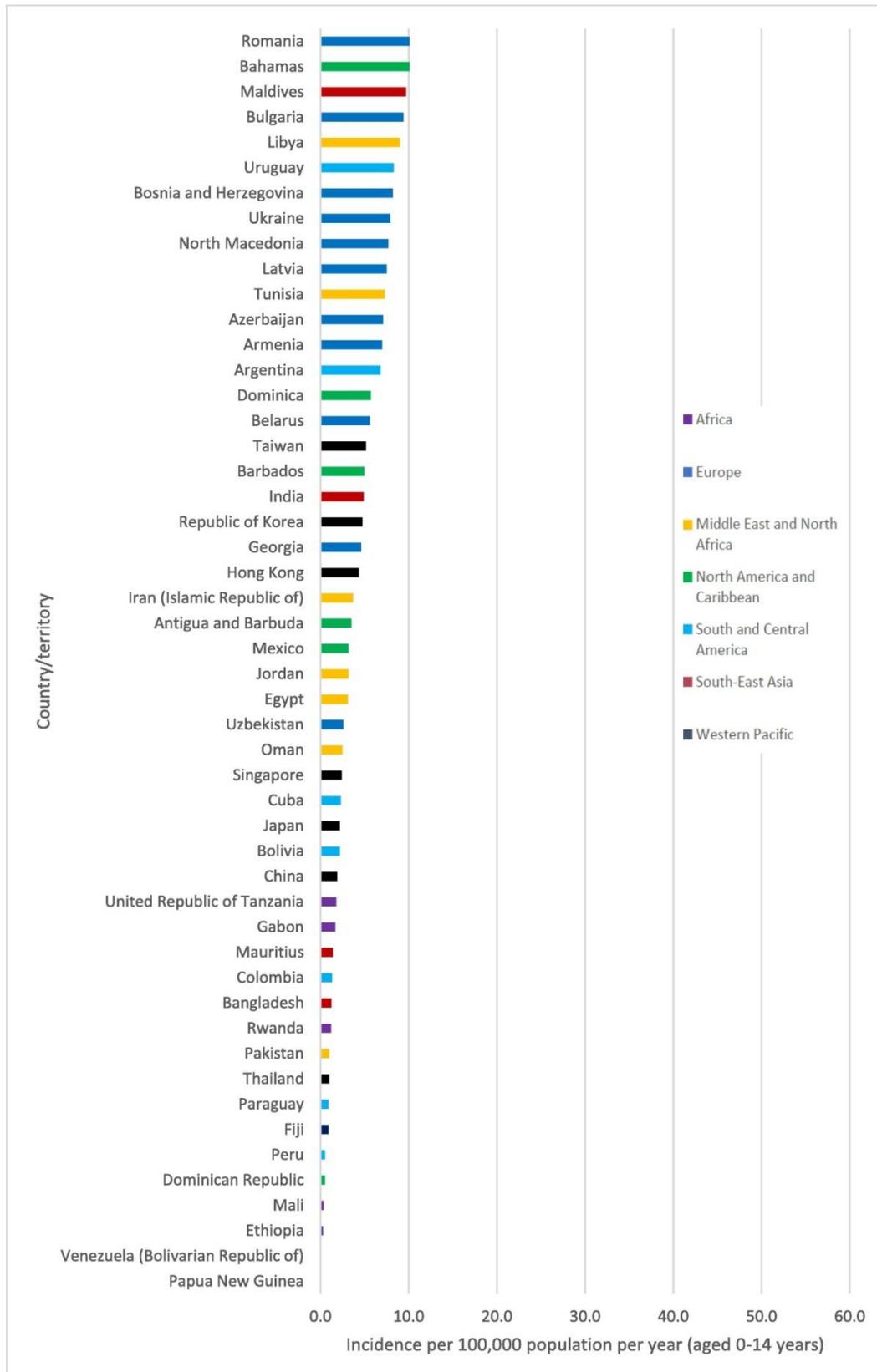
	Dob 0-6 SB*	Dob 0-6 NG*	Dob 7 -19 SB**	Dob 7-19 NG**	Ukupno SB + NG
godina					
2013.	1	0	5	1	7
2014.	0	0	13	1	14
2015.	0	0	11	1	12
2016.	1	0	7	2	10
2017.	0	0	17	5	22
2018.	1	0	6	0	7
2019.	2	0	13	3	18
2020.	0	0	11	0	11
2021.	0	0	12	2	14
ukupno	5	0	95	15	115

*djeca na pregledu prije upisa u prvi razred dob 6 godina

** djeca na upisu u prvi razred 7 godina i najveći broj djece u dobi od 13 do 14 godina sistematski pregled 8.r

Tablica 7. Broj novooboljele djece 0-14 godina u svijetu 2021. godine.

Podaci dobiveni:

- 1.IDF atlas 10 izdanje 2021.
2. HZJZ, Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2021.
- 3.HZJZ,CroDiab 2021.
4. CUSPIS, Izvještaj o morbiditetu po dobnim skupinama